

ACADEMIA ROMÂNĂ

DIARIU BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRĂȚIUNI.

Din scrierile inedite alui SIMEONŪ BĂRNUȚIŪ

BCU Cluj / Central University Library Cluj
IV.
Cu privire la Instruățione.

(Urmare.)

Convingerile și ideile lui S. Bărnățiu despre necesitatea lățirii instruăționei naționale în tôte sunt cunoscute, și in biografia lui amă făcută despre acele amintire. Bărnățiu nu se mulțumia numai cu acea, că Românii se aibă școle rurale, urbane, medie etc. ci stăruia încă prin anii 1850 pentru înființarea de academiă la Români. Iată ce scrie dânsul în

privința acêsta într'unu tractatū scurtū intitulatū: Cuventū despre necesitatea Academiei la Români: — Casa culturai nōstre naționali n'are neci fundamentū, neci coperisiū, ea este numai în aerū, că n'avemū neci școli sătesci, elementari, reali, neci școle înalte, puneți care veți vré se fiă fundamentulū, o cele mai de-înainte o ceste din urmă, orî amândoué dinpreună cu tôte institutele naționali, din care scățureșce cultura altorū națiunī, și Românilorū neci de nume nu le sunt cunoscute până acum. Neci nu este de lipsă a ne certa, care este fundamentulū, școlele sătesci, elementari, au gimnasiale, Universitatea séu societățile economice, literarie și altele ca aceste, pentru-că la urmă numai o știință este, și rađiele ei tôte răspândescū lumina preste națiune, tôte o încăldescū, tôte o întărescū tôte îi folosescū, tôte îi sunt de lipsă,

ma cu tôte aceste nu va nega nimene, că unele părți ale sciinței nu sunt mai de lipsă decât altele după împrejurările tēmpului și a le locului, în care se află națiunea, după indigențele ei, așia națiunea nōstră acum are mai neapărată lipsă de academiă, precum credū eu, decât de teatrū și de baserică ca a sântului Petru din Roma, séu ca a sântului Stefanū din Viena, macarū că totū omulū scî, că și teatrulū, și beserica încă se numără între mijlōcele culturai, și bine că aceste încă sunt necesarie, și întralte împrejurări nici n'ar' poté fi națiunea fără de ele, ma mie mi se pare că cu tôte aceste acum e mai neincungiată necesitatea Academiei.

De cândū se cerne cauza Academiei, am auditū pe unī dîcândū, că cu Universitatea nu se cultivă națiunea, ma acêsta părere numai într'atātū este adevărată, că Universitatea singurā nu răspunde toturorū lipselorū națiunei, dacă nu va mai avé națiunea afară de Universitate și alte institute, pentru-că hărbații ei nu se potū face toți doctori de teologiă și de filosofă, că partea lorū cea mai mare se va ocupa totū-de-a-una cu lucrarea pământului, alta parte cu maestrile și cu celelalte daruri ale vieții omeneșci, pentru care se cerū institute speciali, însă despre alta parte iară este adevăratū, că fără de Universitate, Acedemiă, Ateneu séu ori-cum se se numescă acestū institutū alū științ-

loru mai polite, națiunea noastră neci odată nu va poté sta alătura cu națiunile conlocuitoare, neci nu va poté merge alătura cu ele, ci va rămâne totu-de-a-una în neștiința străbunescă, și în serbitutea celor mai culti decâtu ea, despre acésta voiú sê grăiescú óre-câte cuvinte, vê rogú ascultațime!

Ce este Universitatea, și ce influință are în sôrtea națiunilorú? Universitatea este unú institutú de învățământú, care după organațiunea sa de astădi are patru părți séu facultăți: facultatea teologică, iuridică, medică și filosofică.

Facultatea teologică învătă pe cetățenii séi, cum sê tragă la sine inimile ómenilorú, și cum sê-i guberne, ce e dreptú, pe calea cătră împărăția ceriurilorú, ma ori cum, dar' ei gubernă, și într'atata domnescú preste credincioșii lorú, adevăratú că numai prin poterea cuvântului, ma ori cum, ei domnescú și poporulú ascultă, crede și face.

Facultatea legilorú învătă maiestria de a guberna pe ómeni nu cu poterea cuvântului, ci cu asprimea legilorú, așadar' și din facultatea acésta încă esú totú gubernatorii (deregători, judecători, advocați ș. a.), carii domnescú preste ómeni, adevăratú că după sunetulú legilorú, însé ori cum, totú domnescú, și poporulú ascultă, sê teme și face.

Facultatea medică învătă maestria de a da îndêrétú ómenilorú sanitatea perdută, și doctorii domnescú cu máiestria lorú nu numai preste popóre, ci și preste domnitorii popórilorú, și i plécă pre toți de ascultă: speră și facú.

Facultatea filosofică cercă adevêrulú și dreptatea, și cu speremintele sale cele cuteđtore mësura ceriulú și pământulú, alege ce e bunú din ce e réu în dogmatele medicilorú, iuristilorú, teologilorú, și cu tóte că este în urma celorlalte facultăți, totu-și domnesce preste ele, și la urmă îi aduce pre toți ómenii de ascultă, sê plécă și facú a une-ori togma și acea, despre ce nici n'ar' fi visatú mai'nainte, cum au fostú în 1848 ștergerea iobăgiei.

Numai din acésta descriere a Universității încă, credú că veți vedé de ajunsú, OO. AA! ce influință are ea în vieța națiunilorú, fiindú-că din Universității esú gubernatorii și domnitorii popórilorú, bine sê mē înțelegeți OO. AA! că notele aceste ale facultățilorú până aci nu le-amú adusú, cum sê đice taxative, ci numai exemplificative, spre înlustrarea adevêrului cumcă Universitatea creșce domni pentru popóre, pentru acea nici nu va fi de lipsă că sê mē iee unulú din Aristoteles, de ce n'am đisú nemica de Entelechia, altulú din Sanctus Thomas Aquinas, de ce n'am đisú nimicá de idiomatum Communicatione, alú treile din Hegel, de ce n'am đisú ceva și de alles vernúnftige ist wirklich, und alles wirkliche ist vernúnftig« și alte lucruri de aceste, care numai Hegel și Aristoteles le-au înțelesú, și n'au de a face nimicú cu scopulú vorbirei mele, pentru-că eu cu acésta descriere numai atâta vreu sê arétú, cumcă teologia a domnitú sempre și domnesce preste sufelete și inimele

ómenilorú, iureprudencia preste persóna și averea, medicina preste vieța și averea lorú și filosofia preste tóte, bine séu réu, este alta întrebare, ma atátú este adevăratú, că universitățile nu domnescú mai puținú preste națiuní, decâtú gubernatorii, cari esú din trênséle, preste supușii lorú.

Acum fiindú-că acestú adevêrú nu sê póte nega, — cí caută sê-lú rēcunoscă totú omulú, pentru-că alt'mintre va fi dėtoriú sê arete, că în luméa asta domnesce pretotindene simplicitatea preste prudință, stupiditatea preste capetele intriganți și cei neinvătăți asupra învățătorilorú, ce însé nu este, — așadará întrebú: ce diferință este între națiunea cea ce are Universitate și între cea ce n'are?

Diferința 1 este, că națiunea cea ce are Universitate, națiune luminată, cunósce mijlócele, care îi suntú de lipsă ca se-și póta țenea vėđia înaintea altorú națiuní, și merge înainte dinpreună cu tēmpulú pe calea fericirei; din contră națiunea cea ce n'are atarí institute, este întunecată și próstá, veđi în fine după Epilogú o națiune că acésta nu-și cunósce chiamarea sa cum și-o cunoscú alte națiuní, neci nu-și vede calea, pentru-că ea n'au avutú pre nimene nici-odată, care sê i-o arete, asemenea orbului din nașcere, a cărui stare nu e mai puținú durerosă pentru ácea, că elú n'are neci ideá despre lumină, că de și nu șci ce este lumina, are sentimentú de adevêrú, și crede altorú ómeni, cari îi spunú, cu câtú este de ó miá de ori mai frumoasă điaa decâtú noptea, ol și care orbú nu și-ar' dobândi lumina ochilorú cândú ar' poté, o națiune putēndu-și-o dobēndi, dece nu voiesce?

Diferința 2 este, că națiunea cea ce are Universității, e națiune tare, érá cea ce n'are, e slabă, ticălosă, neputințiosă, și acésta vine de acolo, de caută sê fiá așa, că-cí sciinția este putere, și națiunea, cea ce are poterea acésta, unesce apa și foculú la unú scopú și duce o sutá de cará mai încárcate decâtú ale cărăușilorú brașioveni așa câtú nu fugú, cí sbóră, din contra Națiunea cea întunecată nu póte uní neci trei ómeni la unú scopú folositorú națiunei întregi, ci unulú trage într'o parte altulú întralta ca vitele neinvătate, și până atunci națiunea cea luminată sbóră la pământulú promisiunei, unde curge miere și lapte și le apucá, érá cea întunecată rămâne îndêrétú rătécindú și cade pre cale.

Diferința 3 este, că națiunea cea luminată și tare domnesce preste cea întunecată și slabă, cum? Națiunea cea ce are Universității, creșce în trênséle gubernatorii și domnitorii mai antáiu pentru sine adecá pentru apêrarea vieții și pentru înmulțirea averei și a poterei sale, apoi pentru națiunile cele ce n'au institute de aceste, adecá firesce pentru micșiorarea poterei și a averei acestora-și, ca fabricantele și artistulú celú avutú, care face pănură și vestminte nu numai pentru sine, ci pentru unú țenutú, trage procente bune dela o țérá întrégá de sê face proprietariú de case în Viena, séu de pământú lângá Dunăre la Brăila, derapină

pe ceialaltă fabrica. Ţi şi sartori mai săraci şi-i face de lucră la elu pe diurnu de proletariu, aşia o storce şi o supune şi naţiunea cea învăţată la măestrii institutele sale pe naţiunea cea câmpestră şi simplă, până ce o aduce la sapă de lemn.

Ci se mergemū mai incolo prin tĕrgū ca se auđimū, ce strigă ciarlatanul de colo la mulţimea adunată împregiurulū lui? elū dĭce: că la ce se mai āmbli, nū dupā Academia şi noi Romāni cāndū potēmū învăţa în cea unгурescă din Pesta şi Cluşiū, şi în cea sāsescă din Sibiiū, până acum n'au mai avutū Academia Romāniū şi totū n'au peritū, şi acum togma nu e tĕmpulū de a āmbli dupā academiū, pentru-cā cine şcie încă ce a fi! ci én' se ne uitāmū mai de aprōpe o Cetāţeni! că a învăţa în universitatea unгурescă din Pesta şi Cluşiū, şi în cea sāsescă din Sibiiū mai-antāiū este economiā fōrte rea pentru Romāni, cā dau didactrulū şi facū spesē la Universitāţile altorū naţiuni, care le-ar' poté face la Universitatea lorū, şi aşia acestū capitalū ar' circula în midilocolū Romānilorū, şi spre cultura lorū, apoi Romāni ar' trăi mai pre uşorū la Universitate naţiionale decātū la cele străine, şi nu s'ar' îngropa atāte talente fericite pentru greutatea subsistinţei, pre lângā acesta dacā e adevĕratā đisa nemţescă, că »tĕmpu e banū« şi vorba mea, că Romāni ar' învăţa mai curūndū, mai uşorū, mai multū şi mai bine sub direcţiunea celorū ce-i cunoscū, decātū a străinilorū rĕci şi neapropiaţi, şi în limba lorū decātū în limbī străine, se se socotescă în banī şi tĕmpulū perdutū, şi dauna, care o sufere naţiunea din cauza că fi ei nu-şi potū împārtāşi cum se cade cu conaţiionaliū lorū nici cunoscintēle acele, care şi le-au căşcigatū în limbī străine cu o diliginţā mai mare decātū rezultatulū osteninţii lorū celei necređute — mai incolo se se socotescă în banī, decā se pōte, despre o parte valōrea, care ar' avē Romāniū înaintea naţiunilorū conlocuitoře, cāndū ar' avē şi ei macarū unū institutū ca acesta de educaţiune, iarā despre altā parte umilirea naţiunei nōstre, că-i cautā se fiā totū în cōda altorū naţiuni, care — cu limbile s'ale, cu învăţāii, cu deregutoriū, cu şciinţele, cu poterea artilorū, cu splendōrea aşicđāmintelorū, şi cu autoritatea lorū — domnescū prestē ea, ca prestē o şerbitōriā prōstā, care nu mai pōte eşi din neşciinţā străbunā pentru lipsa acestorū institute: mai poteva đice cineva, considerāndū unele ca aceste, de ce āmbli nū şi noi Romāni dupā Academia? Pentru acea mai đicū încă odatā, cumcā între naţiunea cea ce are Universitate, şi între cea ce n'are, este relaţiunea, care este între domnū şi între şerbulū sĕu, într-acĕsta relaţiune e şi naţiunea nōstrā cu naţiunile conlocuitoře, că nici nu pōte sta neci nu pōte pāşi pe calea culturei alātura cu acele pentru lipsa acestui institutū.

(Va urma.)

GREŞINDŪ ÎNVĒŢĂMŪ

— *Novelă.* —

(Urmare.)

III.

Întraltā đi deminĕtā, era târđiu cāndū sa tređitū Drulū Filipescu. — Perdute cāteva ore din nōpte a fostū adormitū greu.

Dupāce sa tređitū, a mai cugetatū odatā prestē cele petrecute în decursulū noptii, şi i-se păreau ca unū visū. Aşa-i părea de romantică întimplarea. Femeia acea frumosă, bărbatulū jalusū, împuşcatū în luelū — şi aşia-i părea de tainică tōtā trĕba.

Dupā ce se tređi însē, întrā unū copilandru care-lū servia, cu unū biletū la mână.

Mediculū luā biletulū, şi-lū ceti.

Era o invitare la familia Dorneanū.

— Ah, cugetā în sine, voiū vede-o iarā, voiū vedē āngerulū acelu scumpū, care se pare meritū se-mi impene cu florī đilele vieţii. Diua de mâne va fi o đi de sĕrbātōre; o sĕrbātōre, de unde va începe elū a numĕra binele vieţii, o đi însĕmnatā, cāndū sōrtea va decide prestē viitoriulū lui.

Cu acĕstā idee sa ocupatū tōtā điua; stāndū sĕu mĕrgūndū, în casā şi afarā, — în totū loculū si în totū tĕmpulū.

Spunū că amorulū, târđiu tređitū, pādeşce. Pentru junelē nostru se validita acĕstā credinţā în tōtā poterea. — Celū dintāiū amorū, dar' cu tōtā vāpaia unui amorū nebanū.

Tōtā điua i-se părea că dōrme şi visĕđā, şi tōtā nōpte a i-se părea că-i tređū şi o vede înainte sa, riđindū de cei doi fluturi.

Nici-odatā nu i-a părutū điua aşia de lungā ca şi điua de ađi. O-ar' fi ştersū dintre đilele vieţii, se fie perdutā, dacā ar' fi potutū face se trecā mai curūndū; şi stātea tare ca pĕtra, căci orologiulū n'are inimā, şi sōrele işi ţĕne legea lui.

Dar' a adusū D.-đĕu sĕra.

Sa culcatū, si — târđiu, a adormitū. Elū a adormitū, dar' sufletulū i era tređū, şi se joca cu ea. Căci sufletulū neintinatū are privilegiulū de a se joca cu āngerii nōpte prin somnū.

Dar' cāndū fū cōle dupā međulū noptii, ilū tređirā iarā.

Sē scolā îndatā, şi mersē iarā, chiāmatū la dama cea frumosă.

— Sē vede că-i nebanū, totū nōpte-i căşunā — cugetā în sine; dar' mersē, căci i era chiāmarea.

Dōmna cea frumosă şĕdea lângā lampā şi plāngea. — Obrāđele totū pogerite, buzele totū roşii, faĭa albā, pĕrulū şi sprāncenele, pĕna corbului. Numai pe lângā ochi totū aceaşi vargā, şi ochilorū le lipsia foculū celū viu. — Dar' nu-i mirare, cugetā mediculū; cine sufere precum sufere ea, işi perde foculū din ochi.

Dama sē scolā, şi-i dādū mână ca unui pre-tinū banū.

— Mulțumesc dle doctoru — iară îți stricîu nópcea; dar' iértă, căci dorerea mi-î nebună. — I-a fostu réu, fórté réu, credeam că móre, — díse ea, și trágându perdéua, condusé pe medicu la patulú bolnavului.

Mediculú pipáí pulsulú, căutá rana și aflá, că bolnavulú — între împregiurárilé date — sé afla chiar bine. Pulsulú bâtea linișcitú, rana sé prinsesé binisorú și de vreme ce vétámarea nu era prímejdiosá, era pe cale de însănétosare.

— Vě asiguré dómná, merge spre bine. Puçinú timpú linișcitú, și sé va scola.

— Ah mulțumescú lui D.-dêu, și dtale dle doctorú — díse ea, — apoi lăsá pe bolnavú sé se odichnéscá și eșirá.

— Ocupați locú dle doctorú — díse ea, și iară începú a plánge.

— Nu plángeți dómná, vě asiguré de nou că e trecutú preste totú periclulú.

— N'ası plánge dle, dar' nu potú învinge. Valú pe valú, réu pe réu — atátea vinú preste mine, câtú mé dobóra.

Mediculú privia la ea, compátimitorú.

— Mi-e și rușine; dar' îți spunú cu încredere; căci totú omulú póte sé pátéscá réu în lumea asta. Banií ni sa gátatú, elú zace pe patú, eu lângá elú stau nepotinciosá și desperatá și nu șciú în care parte sé dau. Ei — avemú aci obiecte de prețú, obiecte scumpe: colciú, brațiolete, inele — dar' ce sé facú cu ele? Suntú străină, n'am unú sufletú de omú, cine sé-mi ajute și sé-mi dee unú învățú. Așú porní eu însumí, pe lângá tóte că nu mé precepú, căci eu lipsită n'am fostú în veci, — dar' ce va urma? Persecutorulú póte că așcéptá pe stradá, ici séu cólea, bărbatulú sé nenerede, și... ah....

Și începú a plánge cu glasú mare, sé párea că nebunește.

Mediculú o compátimí. — Și ea, vorbisé așa, ca și cândú l'ar' provoca de-adreptulú: fi tu omulú acela. Și elú, mediculú, sé sêmți provocatú sé ajute unú omú, unei dame nefericite.

Milosú și bunú la inimá, mediculú díse:

— Dómná, dacă ími permiteți, dispuneți, și eu voiú face totú ce mi-e cu potință.

Dama cea frumósá îi întinsé mâna, cu unú sêmțú și cu unú zimbetú de mulțumită, unú zimbetú cu lacremí de femeia.

— Dle, — dta ești trimisú de D.-dêu spre mângáiere și ajutoriú. — Nu vei lua în nume de réu?

— Vě rogú dómná, voiú fi fericitú dacă voiú poté sé ajutú câtú de puçinú.

Femeia mersé la patulú bărbatulú, i șoptí ceva, — și la câteva minute sé întórsé.

În mână avé unú inelú cu brilianțe, unú inelú mare, anticú; unú obiectú de admiratú. Briliantele strălucéau la lumina lampei ca atátea scánței de focú.

— Iată dle, numai unú inelú de-ocamdatá; dar' unú obiectú fórté prețiosú. În câteva díle ni vorú sosí bani, și-lú vomú rescumpéra. Va fi aici

vre-unú institutú de bani pe pemnú, séu vre-unú privatú, care-ți va fi mai îndemáná.

Mediculú primí inelulú, i-și scósé portmoneulú, și-lú pusé bine. Apoi sé plecă, dádú mâna și eși.

IV.

La familia Dorneanú a fostú unú prándú strălucitú.

Tinérulú medicú, ca óspe, sa convinsú și de astá-datá că acéstá familiá alésá, nu numai e avută și cinstitá, dar' că e și fericitá. — Câteva minute petrecute în acéstá familie erau minute de pás-tratú ca suvenirí.

Totú însulú, în rolulú lui, era unú modelú. — Primirea acea intimá și sincerá, vorba acea dulce, neprefácúta, neafectatá — te îndulceau și te obligau.

Apoi Aurelia — unú ángerú bunú, ce promitea totú ce dorește unú sufletú iubitorú. Ca și dorile rumene, carí promitú díuá seriná. — Era tinérá, sé mai vedea pe ea unú nimbú plăcutú alú copiláriei, — dar' cu atáta i-sé ședea mai bine. Nicí bobácelú, nice flóre.

Dupá masá, eșirá toți mesenií în grádiná. O grádiná, nu mare; dar' frumósá ca unú paradisú.

Bétránii mergeau de braçiu, tinérulú medicú și Aurelia lângá ei. Dar' cărárilé grádiei erau înguste, decí Aurelia trecea înainte. Ce era mai potrivitú decâtú sé aibá și ea unú tovaráșú.

Tinérulú medicú trecú și elú înainte, și o întovărăși.

Și le státea bine de minune. Ca și cândú sórtea și-ar' arangia grupurile în grádiná astú mare a omenimei.

— Domnișórá Aureliá — începú tinérulú — o grádiná atátú de frumósá e asemenea unú paradisú. Aici, unde sórele strălucéște, umbrele rēciorescú, unde florile înfloreascú și paserile cántá — cu multú dragú potú sé curgá dílele unú omú care iubește natura.

— Așadará că aflați și d.-voastră dle doctorú acéstá fericire? Eu o simțescú, — și șcie D.-dêu, în tótá díua, pe totú minutulú chiar', simțescú că mai multú mé îndrágescú în tóte. — Vinú aici, mé preámblu printre flóri, ascultú paserile și șopta frunçelorú, — eu ascultú-ascultú, și așa de plină-mí simțescú inima, nu șciú cum, nu șciú cu ce — cu totú ce e scumpú și dulce pe páméntú. Și oh, ce gândirí frumóse, ce ilusií strălucite însirí, încántatú de glasurí și de poesie, și îmbétatú de miróse.

— Natura e beserica lui D.-dêu, unde-lú veđi în mărirea lui, și unde are omulú ocașiune alú cunoșce.

— Într'adevérú! — Apoi eu dle doctorú, eu am aici cunoșcințe și pretiní, — díse copila cu unú aerú glumetú. Eu cunoscú tótá flóreá și tóte mirósele, le cunoscú firea și scáderile; — una-i mai buná, alta-i mai spinósá; una te îndulcește, alta te îmbétá cu mirosulú ei; — eu le cunoscú și nu mé potú bántuí. Am o páséricá colea în mijloculú unú grupú, pasére cu pui mici; neșce

ÂNTËIA CÎAPSĂ.

pui mici și molcuți ca neșce pile de bumbac, — și păsărica acea mă cunoșce, și mă iubeșce ca pe o prietină. — I-î aducă grâu și meți mărunței, le praseră cōlea în cărare; și ea, cându mă vede, mă cunoșce. O vedă grigindă și așceptându, ori pe o créngă, ori pe alta, — și cându mă vede, sbóră în cărare și caută. Și crede dle, că pasērea acea mă iubeșce pe mine. Și mie așa mi-e de dragă.

— Mulți ómenī ar' invidia pe pāsēruica acea domnișóră, — ce norocū că nu o cunoscū.

Copila se făcū că nu precepe.

Vreu se vi-o arētū îndată.

— Nu domnișóră. Vē spunū sincerū, io-sū omū învidiosū, đisē tinērulū.

Copila privi la elū, apoi plecā ochii, și făcū o față sficiósă. Dar' se abătū îndată.

— Vedeți dle, tótă flórea i închinată, ele mă cunoscū, și se închinā grațioșe — đisē ea, și risē sglobie.

— Pe tóte-sū învidiosū domnișóră. Pe tóte le aflu mai fericite decâtū pe mine, — și m'ași face cea mai mică frunză în grădina asta, se fiu totū aici, aprópe de d.-vóstră. Ele potū ce eu nu potū, — dóră nici nu mi-e păcatū că le pismuescū.

— Sunteți așa de rău?

— Așa de rău! — Așū dorī se unescū tótă dragostea pământului, și se vi o punū la pecióre. Așū răpi odorulū florilorū, dragostea ingerilorū, ca se vi le aducū jertfă.

Copila se uită pe su gene, și rumení. — I era óre-cum, dar' pe față ei, în ochii ei, se vedea raza plăcerii și a fericirii. Copila era flóre însă-tată, și dechiarățiunea plóie caldă.

Ea tăcū, — și făcându-și de lucru, rupse douăe flori, — una de ici, alta de cōlea.

Betrânii rămăsesē îndērēptū și privia preste straturī și vorbiau.

— Veniți se vē arētū grupulū celū mai frumosū — đisē Aurelia. Și porni.

Mergeau amēdoi, privindū unulū la altulū; cu sīnulū plīnū de focū și cu sufletulū plīnū de speranță.

Dechiarățiunea tinērului, ca unū farmecū cescū, se părea că-i face mai confidenți, mai prietenī.

Aurelia se joca cu cele douăe flori. — În urmă stătură lângă altū grupū.

Unū grupū pomposū, cu cirade, care de care mai frumosă. Dar' în mijloculū grupulū o inimă, străpunsă cu o săgétă.

Inima era din plānte roșii, săgéta din plānte verđi. Rēsadulū inimei era mare, dar' rēsadulū săgēții era tinērū încă și micū.

— A! đisē tinērulū, — o inimă străpunsă, — o inimă tinēră, străpunsă cu săgéta amorului.

Aurelia surisē.

— Acui e inima acea domnișóră Aureliă?

— A mea, — đisē ea repede; și roși ca foculū.

Tinērulū medicū se sēmți îndēitū. — Amorulū și speranța, doi āngeri drāgālași și sburdalnicī, i duceau sufletulū și-lū legānau susū în slavă.

Dar' numai unū minutū. Căci amorulū se teme de tótă frunza.

Și gāndia tinērulū: nu te încrede, nu numai tu ești în lumea asta.

— Ei — continuā elū — astāprimāvēră cândū sau făcutū grupurile, a-ți cugetatū, se vē formați inima, așa cum e: străpunsă de săgéta amorului.

— Ba, — đisē Aurelia scurtū.

— Cum dară?

— Vedeți că inima-i desvoltată, și săgéta numai acuma rēsare.

— Vedū domnișóră Aureliă. Șciți ce mai lipseșce din figură?

— Ce?

— În inimă flacări.

— Rēsadū am. Veniți mâne și o vedeți, — đisē Aurelia; și într'asta ședū pe o bancă ce era aședată aprópe de grupulū celū de flori.

Tinērulū i prinsē mână. Aurelia se făcea că nu-i permite. Și că o lasă, și că nu o lasă. Dar' o-a lāsātū, strīnsă în mánile lui.

(Va urma.)

V. R. Buticescu.

IUBIREA CEA DIN URMĂ

— Novelă. —

(Urmare.)

V.

Mobilerulū mansardei în care se rētra-sesē Pascalū consta dintr'unū stativū, unū coșū cu tórtē, câteva bu-căți de gipsū, nișce planuri fără rame, o canapeă și din douăe fotolii de unū aspectū venerabilū. În acéstă mansardă îi plăcea lui Pas-calū se se rētragă cândū se în-tēmpla ca vre-o înspirație de pic-tură se o esecute. Aici se punea elū pe lucru la câte-o combinațiune de colorī din pământū gal-benū, de colóre roșie, din mercurū și sulfurū și din pământū verde, până-ce se descuagă vē-đēndū că tóte încercările îi suntū zādarnice.

De-astădată nu întrasē în atelierū pentru-ca se începă vre-o nouă luptă contra musei resvrăti-tóre. Nu, căci abia își învrednicisē pânzele, pe-nelele și culorile de-o aruncătură de ochi. În acestū momentū era stăpēnitū de unū sentimentū mai viu. decâtū iubirea s'a instinctivă pentru artă; și acestū sentimentū era interesulū simpaticū și compāti-mitoriu ce Micheline ilū sădisē în inimă.

Învēlitū într'o manta largă de călătorie, se întinsē pe canapeă și petrecū nóptea mai multū în gānduri decâtū dormindū.

— Ce era de făcutū, își đisē Pascalū, decă așa târdiū mi-amū trasū sēmă a căuta Michelinei unū locū care se-i convină? Ea n'ar poté cōsēmți se locuēscă tēmpū mai îndelungatū la mine.

După unū momentū de gāndire, își đisē su-riđēndū:

— Dar' ce mă gândesc! ea e orfană pentru-ce nu m'așiu face eu tutorul ei?

Apoi gândirea îi deveni serioasă și și-o formulă ast'feliu:

Suntă trecutū de patruđeci de ani; eu nu mă intereseză de nimenea, și nimenea nu se interesază de mine. Vegeteză ca unū egoistū, mechanicesce, fără scopū, și adese-orī mă cuprinde uritūlū. Pentru-ca sē-mī ocupū vieța, sē mi-o distragū, suntū adusū în ispită de a-i impune o afecțiune, o solitudinē, o paternitate. De alt'cum, tutela mea, ar' fi pentru Michelina o protecțiune, și nimenea n'ar' găsi ceva de criticatū, fiindu-că o iau ca pe o minorănă sub aripile mele de tutorū.

Đicundū aceste, grabnicū sē sculă și luă o carte ce era pusă pe o plasă din atelierū.

Acēsta carte era unū codū civilū cu adnotări pe care-lū cumpērasē cu câteva luni înainte, pentru-ca sē se lămurēscă asupra capitalulū despre moșteniri. De astă-dată deschisē codulū civilū la titlulū X unde sē tracta despre tutoriā. Inse abia percursē cu privirea dispozițiunile principale, și sē și incredință că idea lui nu sē potea realisa. Nicī Micheline nicī elū nu împlineau în faptă condițiunile recerute de lege, care în casulū specialū alū unei tutele oficiōse, đice, că tutorulū trebuie sē fie mai bătrānū de cincīđeci de ani și minorēna mai mică de cincīspređece. Deși cu părere de rău, Pascalū trebui sē renunță de a veni într'ajutorilū orfanei în chipulū acesta. Dar' apoi frunzārindū din întēmplare prin oraçululū legalū cetī aceste cuvinte: Despre căsētorie.

Surisē din nou, apoi deveni gânditorū.

— A lua de soçie pe Micheline, își đisē elū, ar' însēmna a face unū actū de generositate. O ast'feliū de căsētorie mă seduce, și pe legea mea, pōte mă voiū și decide la acestū pasū.

Pe cândū rostisē aceste cuvinte cu ore-care îndestulare nebunēscă, își vedū façia într'o oglindă și i sē părū schimonosită. Sōrele rēsārisē și o rađă lumina mansarda; ea sē reflecta până și pe cele mai micī lucruri. În acēsta vie lumină apāreau asupra lorū în realitate trāsurile obosite și crețele adēnci ale feçei lui Pascalū.

La vederea lorū Pascalū clātină tristū din capū.

— Ețā nebunia omenēscă! murmurā elū.

Fiindu-că Micheline e sēracă și eu poședū puçintelū aurū, nu mă îndoiescū că ea nu sē va grābī a-și asoçia frumșeța ei cu bătrāneța prea tēmpurie. Aide, sumețule! lasāți la o parte presupunerea ta ridiculă și dāți silința a fi într'ajutorii protegiatei tale, fără ca sē voiescī a-i impune onōrea unei uniri rēu potrivite cu încāntătōrea ta personā!

Sunau optū ore cândū isprāvi Pascalū cu aspra dojenă ce i-a făcutū amorulū sēu propriu. Fără sē se oprēscă undeva, scoborī scara și pētrunșē în odaia unde lāsasē pe Micheline Chabry. O află în prada unui accesū de friguri, de delirū. Privirea i era rātăcită, obrajii înflācārați, membrele îi trēmuraū, de pe buzēle ei fripte îi scāpau cuvinte neînțēlese.

— Ia-mē și mă dū! dū-mē! strigā Micheline indatā ce zārī pe Pascalū. Vreū s'ajungū pe mama... Ea mă chiamă, mă așcēptă ca sē-mī pue pe frunte cununa cea albă, cununa de mirēsă! Sē ne grābimū, căci eu suntū logoditā... logoditā cu ingerulū morții!

Ea sta în piciōre, stringea māna lui Pascalū trāgundulū spre ușă.

— Ce-ți este Micheline? o întrebā Kersaint. Pentru-ce ești atātū de mișcatā, atātū de agitatā?

— Ah! suferū, suferū! rēsponsē ea.

— Ce te dōre?

Capulū... imī arde capulū!

— Intr'adevērū, fruntea îți arde ca foculū. Đicundū acēsta, Pascalū o rogā cu vorbe dulci ca sē ședā.

— Mi sete! of! mi fōrte sete! đisē Micheline. Iute dā-mī sē bēu... orī mai bine, nu, nu! lasā-mē sē plecū în țēra mea natalā!...

Acolo la țērmulū mării, între două stānci, sē află unū frumosū isvorū cu apă rece, așa de rece, de-ți inghēța sēmțirile... Ah! cu câtā plăcere așiu bé din pumnī apă de acolo!... Asemenea adausē Micheline însuflețindu-se, voiū regāsī mai la vale și pe mama mea, pe buna mea mamă, carea fără indoielā, plānge de dorulū meu, nevēđēndu-mē de tēmpū așa îndelungatū... Și pōte-că totū acolo voiū revedē pe Flavianū, pe scumpulū meu Flavianū, carele trebuie că sē se fi reñtorsū din țieniturile cele îndepārtate. Ce fericire!... Ah! domnule, nu mă mai rētēne! Vreū sē plecū!

Incercārā sē se scōle, însă o cuprinsē amēțēla. Ochii i sē închiserā, capulū îi căđū cu greutate pe spatele fotoliului și într'unū lungū gēmētū murmurā:

— Ah! suferū! suferū.

Kersaint indatā ce auđī pe orfana rostindū primele cuvinte. Înțēlesē că ea era fōrte greu bolnavā.

Dupā emoțiunile violente ce le rēsēmțisē, după grigile ce-i torturasērā inima și o dusesērā în ispită de a sē sinucide, nimicū nu era mai puçinū surprinđētorii decātū acēsta crisă fizicā care isbucnisē ca o contra loviturā a unei sguduirī morale.

Pascalū, cu tōte aceste, își perdusē în urma acestui incidentū aprōpe totū cumpetulū. Eși grabnicū din odae și alergā sē caute unū medicū. Nicī nu trecusē unū quartū de orā și sē și reintōrsē, însoçitū de unū medicū bătrānū iscusitū. Acesta esaminā bolnava cu atențiune apoi declarā că ea avea friguri tifoide complicate cu friguri celebrale.

— Fără amēnare, copila asta trebuie pusă în patū, đisē mediculū scriindū o rețetā.

— Bine, doctore! bolborosī Pascalū.

— Este neincungiatū de lipsă, ca bolnava sē aibā ingrigirea cea mai conscientiōsă și în giurulū ei sē se afle cineva care sē se pricēpā cātū sē pote de bine.

— Mai trēsēce încă mama acestei tinere fete?

— E orfană!

Și privirea pătrunzătoare ce-o aruncă medicul se părea că-i cere lui Kersaint deslușiri.

Pascalu înțelesese îndată că prezența Michelinei la el, ar' potè da nascere la o interpretatie nefavorabilă.

Gândul acesta îl apesà greu.

— Nu voiescù, își dîsè elù, ca sè se bănuiescă nevinovăția sermanei copile!

Intr'acea își adusè aminte că deși elù n'avea vârsta rēcerută pentru tutela oficiosă, totuși, avea celù puçinù etatea pentru tutela conferită prin testamentù. Potea deci sè facă a sè crede că elù era investitù prin ultima voință a mamei cu misiunea de-a veghia asupra orfanei.

Bine că nu-i venia la socotélă sè mință totuși nu întărđia a pronunța unù cuvèntù cu scopù de a delatura orî-ce presupunere injuriosă despre Micheline.

— Suntù tutorulù ei, domnule, rēspunsè Pascalù cu hotărîre.

Doctorulù i sè înclinà.

La plecare, doctorulù promisè că va trimite o persónă.... »o persónă de-o admirabilă bunătate și devotamentù,« adausè elù apēsându aceste cuvinte, care sè va îngrijî de bolnavă ca o adevărată mamă.

Rēmasù singurù lângă nefericita pe care o torturau frigurile, Pascalù sè uità la ea cu ochii înecați de lacrimi și murmurà:

— Cu tôte aceste nu m'asiù încumeta a o lăsa sè se vestejescă orî sè o trimittù la spitalù!...

VI.

În tēpù mai bine de o lună, vieța Michelinei a fostù în mare primejdie. Bóla fórte complicată de care era atinsă, îi făcea re'nsenētoșarea de totù nesigură. În mai multe rēndurî chiar' mediculù sè dechiarasà că nu mai avea speranță de-a o scăpa, decă cumva prin o minune a tinereței nu s'ar' mântui. Din fericire acēsta minune sè ivi. După o luptă grea între vieță și mórte, orfana începù sè dee spre bine.

Afară de bētrānulù medicù a cărui îngrijire nu slăbisè nici o clipă, în jurul bolnavei sè mai aflau două persóne dovedindù unù devotamentù de-osēbitù. Una era o femeie cu numele dómna Angele, inimă dulce și vigorosă, care dî și nópte nu sè mișca de lângă acēstă ființă ce era aprópe de a sè stinge; cea-laltă, era însuși Pașcalù, suflètù continuu veghiatoriu, stāndù într'ajutoriu aceleia care îngrija de copila murindă ca o mamă nebosită.

Cāndù o lăsară pe Micheline aiurările cauzate de friguri și își veni puçinù în sēmțirî, aruncă o privire plină de surprindere în jurul patului unde jăcea palidă ca cēra și slabă. Recunoscūndù că sè află într'o mică odaie albastră de o înfătoșare simplă și farmecătoare, părù că-și consultă memoria ca sè-și reamintescă locul unde sè afla, dar' neprimindù nici unù rēspunsù care ar' fi potutù-o satisface murmurà:

— Unde mē aflù?

O vóce emoționată îi rēspunsè:

— Ești la unù amicù.

Ea își îndreptă privirea spre locul de unde se audia vócea; și după unù minutù de șovăire, recunoscù pe Pascalù Kersaint.

Pascalù ședea pe unù scaunù la picioarele patului.

D.-ta ești, dîsè suspināndù Micheline.

— Da eu! rēspunsè Pascalù suridēndù.

— Ah! înțelegù, dîsè Micheline clătindu din capù; am fostù fórte bolnavă, nu e așa? fórte bolnavă,.... la d.-ta acasă.

— Era sè mori. Dar' mulțumită lui D.-dēu, ai scăpatù!

O rađă dulce de recunoscință sè revărsà din ochii cei mari ai fetei.

— Cātù ești de bunù! îi dîsè Micheline, și cātă mulțumire îți datoreșce inima mea!

Dar' de-odată pe fruntea ei sè reflectà colórea unei pudorî instinctive.

Pascalù observà acēsta și o întrebà:

— La ce te cugetî?

Unù momentù rēmasè nehotărîtă, apoi îi rēspunsè:

— Mē încercù sè-mi aducù aminte, decă nu-mai singurù ai veghiatù asupra mea.

— Doi inși te-am veghiatù, Micheline; eu și unù āngerù de femeie, care nu s'a mișcatù de locù dela cāpētāiulù d.-tale.

Acēsta asigurare, părù că o liniștesce pe bolnava.

— Așa e! dîsè Micheline, acum imi aducù aminte.

Am vedutu-o aplecată spre mine, nobilă și duiosă ca compătimirea.... Dar' unde este ea?

— Acolo lângă d.-ta. Sè odichnesce puçinù, cāci atătea nopti a petrecutù fără a fi închisù ochii!

Îi arētă cu mână unù scāunelù pe care dormia d.-na Angele. Micheline sè ridicà și-o vedù.

Dómna Angele era o femeie de vre-o 35 până la 38 de ani, cu fața sēcă și palidă, cu trāsuri armonioșe și marcate. Fruntea i era brăzdată de crețe, dar' împodobită de unù pērù blondù care pare că desminția acestù simptomù alù prea timpuriei bētrānețe. Ochii ei, țermuriți de lungi gene, erau umbriți de unù cercù întunecosù care destāinuiu chinurile unei suferință ce nu era încă de totù în-năbușită; însè de pe fața ei puteai afla că în peptulù ei bătea o inimă capabilă de orî-ce curagiù și de orî-ce abnegațiune.

Precum amù spusù se cheama dómna Angele. Dar' ea mai avea încă unù nume. Se mai numia și contesa de Valbriantù, și sēraciî din cartierulù Observatoriului nu-i dîceau ast-feliù decātù contesa Carității.

Intr'adevērù, devotamentulù ei pentru cei nenorociți era multù laudatù. Timpulù și-lù petrecea cercetāndù și ajutāndù pe cei sēraciî și nenorociți cărora le era rușine a cerși. Și sè nu uitāmù că ea însași nu avea avere. În realitate, abia avea din ce sè trăiescă, ducūndù o vieță fórte modestă

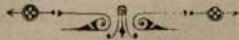
ca mulți ómenii de rëndü. Së vorbia că odiniórã avusesë ore care avere, însë din cauza marei sale generositãti, sërãcisë.

Orî cum ar' fi, ajutórele ce le da ea ómenilorü sërãci nu constau atãtu în milostenii câtü în neobositele ei îngrijiri și încurãgieri. Neputëndü ajuta cu bani, ajuta cu inima și cu sfaturile ei de mamã. Cãte odatã, însë mai rarü, së întempla së dee ajutoriü și bogãtilorü: acësta o făcea mai multü ca së aibã dreptulü de a le cere milostenii ñicundu-le cândü îi pärãsia: »Vë rogü pentru sërãcii mei!« Ea së făcuse o admirabilã sorã de caritate, dar' spiritulü ei era multü mai independentü decâtü ca së se supunã unei regule și së se røge de unulü și de altulü.

— Së n'o trezimü pe acësta sfãntã femeie! suspinã bolnava. Lasü cã mai încolo voiü îmbrãtișã-o eu din tôte poterile și din tötã inima mea.

Apoi capulü Michelinei obositü deja î rëcãñiü pe perinã, aruncã o privire zimbitóre lui Pascalü și închisë ochiü.

(Va urma)

O LEGENDÄ ARABA.

Arabii au despre tôte lucrurile din lume câte o legendã frumósã și întelëptã.

Ast'feliü asupra bogãtiei së spunü urmãtórele:

Locuia într'unü orașü unü chedivü întelëptü, care nici-odatã nu și-a datü ostenëla së adune bogãtii.

Într'o ñi veni la dënsulü unü prietinü și së mirã multü cã elü nu adunã comori.

»Më temü de povara bogãtiei,« rëspunsë chedivulü. Visitãtorilü zimbã. Era curiosü së șcie ce povarã este a avë comori.

Chedivulü gãci ceia la care së gândia prietenulü sëu, și pentru alü lãmurü, chiãmã copilulü sëu la sine și-i dete unü mërü.

Copilulü nu mai potea de bucurie.

Î-i mai dete unulü.

Copilulü îl luã și pe acesta cu plãcere, avëndü ast'feliü ambele mâni ocupate.

Dãndu-i unü alü treilea mërü, copilulü nu-lü potü lua decâtü dupã ce pe-unü mërü din mãnã îl strînsë la peptü cu braçulü.

În acelașiü timpü însë scãpã josü mërulü celü de-alü treilea.

Copilulü începü atunci së plãngã.

»Privesce,« ñisë chedivulü. »Copilulü acesta are deja prea multü. A fostü fericitü cândü a avutü numai douë mere. Alü treilea mërü i-a fostü spre greutate.«

»Așa e,« ñisë visitãtorilü și plecã convinsü cã bogãtia î-i pôte fi omulü spre povarã.

Romanulü.

SÓRTEA VËDUVEI.

(Fine.)

Si ast'feliü curgeau vorbele lanțü. Nici unü cuvëntü de laudã la adresa cocónei Tãpãlãgescu. Biata femeia së gândia acum seriosü dacã e într'adevëru vrednicã de atãta ocarã?

În sfërșitü coșciugulü sa închisü. În urma sicriulü cocóna Tãpãlãgescu, resignatã, mergea cu cei doi copilași ai sëi. Nici o vorbã de afecțiune sëu consolație nu a auditü rostindü-se.

Sa închisü în sënulü pãmëntului acela cãruia lumea țenea së-i dovedescã prietenia ei.

Cocóna Tãpãlãgescu sa înapoiatü sdrobotitã trușce și sufleteșce la locuința ei.

Ñilele treceau, dar' nu së mai arëta nici unü prietenü dintre aceia care cu cãteva ñile înainte formau cerculü de admirãtori ai familiei.

Vëdëndu-së cu totulü pärãsitã de prietene și prietenü, cocóna Tãpãlãgescu a începutü în cele din urmã a së gândi cã micile economii pe care le potuse face soçiulü ei decedatü începü a së slei.

Pentru-ce i-ar' fi mai trebuitü trãsura, dupã ce nu mai o cerceta nime și cândü tötã lumea rupsesë dîntr'odatã prietenia cu dënsa?!

Vindü trãsura și concediã pe toți servitorii mãrginindü-së a țene o singurã servitóre.

— »Mamã! mamã!« — începü într'o ñi miculü Tãpãlãgescu la sosirea lui din o plimbare pe josü, »pentru-ce nu mai vorbeșce cã mine coconulü Pãdureanü? Cândü mergeamü cu tata, elü îl îmbrãtișã și pe mine më sãruta?«

— »Las' sufletulü mamei! — va fi avutü grabã.«

— »Nu, mamã! coconulü Pãdureanü stãtea la ușa cofetãriei și së uita la mine. Era cu coconulü Suvelcã cãruia i-a ñisü cã de tine nu-i e milã, — paremi-se a ñisü cã ești rea, cã tu ai alungatü dela noi pe tata. Așa e mamã, cã coconulü Pãdureanü nu șcie. Tata nu e supëratü pe tine; elü va veni iarãși!«

Ochii cocónei Tãpãlãgescu së umplurã de lacrimi. Ar' fi înduratü ea însași indoitü disprețü din partea lumii, dar' o dorea nepãsarea cãtrã nevinovații copilași.

— »Așa e mamã,« — ñisë într'o ñi copila coconului Tãpãlãgescu — »cã nu ne vomü duce de-aci într'o casã mai uritã. Aurelia a ñisü cã tu vei da casa nãstrã altora și noi vomü sta în alta mai micã. Dënsa a ñisü cã papa ei a spusü cã tu ai fostü rea și de acea a moritü tata. Așa e, cã tu ești bunã?«

Și așa së urma înainte pe fie-care ñi. Lumea nu cruța nici pe copii.

Copii șciau së spunã cã tata Mãndica, coconulü Trandafirescu etc. etc. nu mai stau cu dënsü de vorbã.

În cele din urmã cocóna Tãpãlãgescu a fostü nevoitã së închirieze casele și së se retragã mai

afară de centrul oraşului luându o casă cu chirie, rămânându-i ceva pentru traiul dîlnic.

De-odată se deşceptă. Se scutură ca şi când ar' voi să alunge dela sine o vedenie îngrozitoare. Se uită alături şi vedu pe coconul Tăpălăgescu cum dorme liniştit. Ilu privi lungu şi vedu că numai dorme.

Uşurată, cocóna Tăpălăgescu trecu în camera copiilor, care dormiau şi densi.

Îi sărută blându pe amendoi apoi se uită după vre-o iconă sfântă. Negăsindu-i ochii nici una se întorsă spre răsăritu, cădiu în genunchi şi rosti linu o rugăciune de mulţumită.

În camera de culcare se auđi unu sgomotu. Cocóna Tăpălăgescu se scolă şi intră în odaia soćiului ei.

Acesta era aprópe gata de a pleca fără a mai întreba de cocóna Tăpălăgescu.

Aşa-dar' era unu visu!

Cocóna Tăpălăgescu sărută duiosu pe coconul Tăpălăgescu, ilu întrebă cum a petrecutu aseară?

Era atātu de senină, atātu de blândă cum nu era obicínuitu a-o vedé.

Stātu pe gânduri. Credea bietulu omu că va urma cu atātu mai virtosu o vijelie.

Điua trecu; trecură multe đile. Cocóna Tăpălăgescu era plină de afectie cătră soćiulu ei. Ciasuri întregi, đile de-alungulu, totu timpul, fără curmare, cocóna Tăpălăgescu era cea mai bună soćie, cea mai duiosă mamă, şi cea mai economă gospodină.

Era şi e şi acum o taină pentru coconul Tăpălăgescu. A întreatu bietulu omu în câteva rinduri, dar' cocóna Tăpălăgescu nu i-a datu nici o desluşire.

În cele din urmă spăriatu ca nu cumva se piérdă fericirea nouă, a renunţatu la satisfacerea curiosităţii lui.

Şi astăđi coconulu şi cocóna Tăpălăgescu suntu cea mai de pildă părechia de ómeni.

(După Hackländer.)

Cornel Pop Păcuraru.

VIRTUTEA.

Aşa trecu tóte şi se ducú
Cum omulú nicí gândeşce,
Pre câmpuri florile disparú,
Şi ierba veşcedeşce...

Şi stelele din ceriuri cadú
Ba chiar' şi omulú móre;
„Virtutea singurá-a rémasú“
În veci nemorítóre.

Georgiu Simu.

» DIVERSE. «

Cronică. — De ale noastre. Pentru de a poté scápa de bóla, în care pátimescu acum mai bine de unu anu şi jumătate, mi s'a recomandatú din partea celebritáţilor medicale ce am consultatú o viétă linişcită şi fără muncă în o climă mai senátósă. Dreptu-acea în speranţa de a scápa odată de multele chinuri şi suferinţá ale bólei, cu care m'a cercatú Domnedeu, mé vedú astrinsú a mé rétrage cu totulú de pe arena publicităţii şi a-mi cerca restaurarea sănátăţii în regiuni mai príncioşe. În urma acesteia »Preotulu Românú«, înfiñatú acuma-sú 16 ani, şi Amiculú Familiei«, înfiñatú acuma-sú 14 ani, vorú se înceteze, dacă numai nu se va afla cineva dintre scriitorii noştri, care se continue redactarea şi edarea acelora, de sine se înţelege că pe propria răspundere şi propriulu folosú, neréţenéndu-mi eu nici unu dreptú la acelea. — Cei-ce ar' dori a reflecta la ambele ori la una din aceste foi, binevoiésca a se adresa la „Tipografia Aurora“ în Gherla—Szamosújvár. Ele se potú strá-lua imediatu. La casú, cá nu s'ar' afla cine se întreprindá continuarea acestorú foi, ele vorú aparé totuşi până la finea acestui anu sub îngrijirea unui colaboratorú internu, pentru de a nu suferi ast'felu abonentii pe anulú întregu nici cea mai mică daună. Gleichenberg (locu de curá), în 18/30 Iunie 1890. N. F. Negruţiu redactoru.

Mama suferinđiloru. — Mária Sa Dómna Elena Cuza, soćia fostului príncipe românú Alexandru Cuza, nu de multu s'a dusú, la Dr. Russú, epítropulu spítalului »Caritatea« (din Jaşi) şi i-a spusú, că vré se se stabiléscá în spítalu pentru a îngriji de copii suferinđi. Se înţelege, că Dr. Russú rémasé miratú de acéstá hotárire a soćiei marelui domnitoriu, şi răspunsé, că n'ar' poté primi asemenea ofertá. Inse la insistenţele Máriei S'ale, că decá nu va fi primitá, va gási în altá parte vre-unu spítalu, care se nu-i respingá cererea, Dr. Russú se învoi la asta. — Mária Sa Elena Dómna era se se şi instaleze în spítalu, dar' din cauza unor reparaţii indispensabile a aménatú mutarea sa. — Doué camere se pregátéscu pentru Elena Dómna, unde íşi va avé locuinţa. Va avé de îngrijitu cincii copii suferinđi, dintre cari trei suntú întreţenuţi din fonduri lásate de príntulu Al. Cuza şi doi vorú fi întreţenuţi din fondulu de 25,000 lei, care este pusú la dispoziţia spítalului de însaşi Mária S'a Dómna Elena. — Şi ast'felu acéstá inimá generosá şi nobilá, démná de defunctulu ei soćiu, íşi va sfersí đilele într'unu institutu de binefacere, îngrijindú de nenorocíţii copilaşi suferinđi, ca ast'felu se mai potá uita dorerile ce sórtea cea amará a făcutu-o se suferé prin pierderea acelora, ce îi erau atātu de scumpi (copii sí).

Succesulú unei Románce în Budapesta. La concertulu de examenú alú elevelorú conservatoriului

de musică din Budapesta în clasa superioară de pian, a fostu mai multu admirată d.-ra Alma de Dunca Schiau. Juna română a încheiatu concertul cu dificila parafrază pe Rigelotto de Liszt, executată cu unu rarū sēmțemētū artisticū. Directorul conservatorului, profesorii, reprezentanții presei și autoritățile musicale presente, între care și principele Ghica, consulul generalū alū României, îndată-ce si-a terminatū juna elevă-artistă brilanta piesă, au încungiuratu-o spre a o felicita de inmensulū succesū și ai lăuda foculū purū elegantū, pointatū cu o finetă deosebită. Aplausele neinterupte au silitū direcțiunea a face o excepțiune regulei stabilite și a permite junei damicele a accepta splendidele buchete oferite. — Insēmnamū că juna română se distinge și în șcōla specială de desēmnu și pictura florilorū și a fructelorū. Nisce struguri ce a espusu atragū atențiunea chiar' a artiștilorū.

Fete eleve la gimnasii. Numele fetelorū, care s'au anunțatū în anulū acesta pentru esamene la gimnasiile de statū în România, e fōrte mare. Așa de exemplu la liceulū (gimnasiū completū) Mateiū Basarabū din Bucuresci s'au anunțatū 92, la liceulū Sf. Sava totū din Bucuresci 83, și încă multe altele la celelalte gimnasilū.

Direcțiunea postală și telegrafică în Clușiū. Orașulū Clușiū a tramisū ministrulū de comerțiū și comunicațiune Baross memorandulū, prin care se cere strămutarea direcțiunei postale și telegrafice din Sibiiū la Clușiū. În adresă adunarea generală orășenească comunică hotăririile adunării, în urma cărora orașulū se îndatorește a construi edificiuul conformū planulū ministerialū și se obligă a re'n-tōrce spesele de 5000 fl necesare pentru strămutarea direcțiunei postale și telegrafice, decă ministrulū va închiria edificiuul pentru scopurile amintite pe 30 de ani și decă va strămuta direcțiunea postei și telegrafului din Sibiiū la Clușiū.

Mandate postale locale. Ministrulū ung. de comerțiū face cunoscutū, că oficiile postale efectueză mandate postale și în comunicațiunea locală. Deci pentru încassarea unei sume de 500 fl. se pōte folosi unū madatū postalū și atunci, cândū oficiulū însuși, care primesce scrisōrea recomandată se conține mandatulū, seu cândū unū altū oficiū postalū trebuie se încasseze pretențiunea la loculū predării scrisorii. În comunicațiunea locală scrisōrea recomandată ce conține mandatulū e a se franca după tarifulū stabilitū pentru comunicațiunea locală adecă până la 20 grame cu o marcă postală de 8 cr. (3 cr. espedarea și 5 cr. recomandarea), și dela 20—250 grame mărci de 11 cr. (6 și 5 cr.)

Schimbarea vechilorū note de bancă de unū florinū. Notele cele vechi de unū florinū din anulū 1892 au eșitū din comunicațiunea generală în ziua de 30 Iunie a. c.; dela 1 Iulie a. c. până la 30 Iunie 1882 acele se vorū schimba în Budapesta seu în Viena la caselle centrale de statū, iar' dela 1 Iulie 1892 până la 31 Decemvrie 1893 numai la ministeriulū de finace comunū, prelungă cerere timbrată. Dela 1 Ianuarie 1894 încolo nu mai au nici o valōre.

Regulamentarea căsătoriei. În camera legislativă a statulū Rentuky sa propusū unū proiectū de lege ce tinde a întredice căsătoria ori-cărui individū idiotū, alienatū, fără mijlōce, cerșitorū, vagabundū, bețivū, jucătorū de profesie, condamnatū la închisōre pentru furtū seu pentru crimă, precum și ori-cărui individū devenitū, prin constituția fizică, incapabilū de a îndeplini convenabilū dātōriile conjugale Acēstă interdicțiē ar' trebui se fiā întinsă, după proiectulū din chestiune, chiar' și asupra ori-cărei persōne înzēstrată cu unū caracterū violentū seu care, în tēmpū de unū anū, ar' fi fostū convinsă că a intratū în o casă de prostituție.

Gaz. hebdom. des sciences medic. — Spitalulū.

Aparițiuni fenomenale. Unū doctorū francesū a făcutū unū raportū în privința unei dame, pe care a observatu-o multū tēmpū și care se bucură de curiōsa facultate de-a potē mișca ochiū, însă independentū unulū de altulū: pe cândū unulū se mișcă la drepta, celalaltū la stānga, seu pe cândū unulū se mișcă, celū-alaltū stă pe locū. Ea spune, că din copilăriā făcea asemenea exerciții oculare, și prietinelū petreceau uitāndu-se la aceste mișcări curiōse. Femeia vede numai cu unū ochiū iar' cu celū-alaltū nu. În stare ordinară însă vede bine cu amēdoi ochiū. Același doctorū spune, că a asistatū la New-York la conferințele unui naturalistū, care se servea de-odată de amēdōue mânăle; pe cândū cu o mână făcea cu creta pe tablă partea dinainte a animalului, cu cealaltă făcea partea dinapoi. În sfēșitū, doctorulū mai citezā casulū unei familii, în cari membrii ei nu potēu face vre-o mișcare cu o mână, fără ca și cealaltă se se mișce în același sensū.

Unū concursū literariū. Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina escrie cu acēstă concursū pentru compunerea a două cărți pentru tineretū (pentru bibliotecelle școlare) Cuprinsulū uneia dintre aceste cărți se fiā potrivitū a deșcepta la tineretū sēmțemētulū de datoriā, avera moștenită dela părinți numai de a-o păstra, ci și de a-o înmulți; iară cuprinsulū cărții a doua se fie potrivitū a indemna pe tineretū la îmbrățișarea meseriilorū, a industriei și a comerçului.

Deși Societatea doresce, ca compunerile se fiā de cuprinsulū amintitū, totuși se vorū lua în considerare și acele compuneri, cari ar' trata despre alte teme.

Compunerile trebuie se fiā celū puçinū de o cōlă de tipariū și suntū de a se trimite comitetului Societății până în 1 Septembrie 1891. Compunerea cea mai bună fără privire la temă se va premia cu 30, iară cea care îi va urma în calitate cu 20 fl. v. a. Celelalte compuneri încursē, decă vorū fi bune, se vorū tipări de Societate numai cu încuviințarea autorilorū.

Comitetulū Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina.

Cernăuți, în Maiū 1890.

Președintele :
Hormuzaky.

Secretariulū
D. Socoleanū.

»Arieșana« institutului de credit și economii, societate pe acții în Turda. Adunarea generală ordinară a acționarilor institutului de credit și economii »Ariesana«, societate pe acții în Turda, ținută în 1 Martie a. c., aflându-se de lipsă sporirea capitalului său social, de o parte pentru publicul, care este avisat la credite, de altă parte pentru-ca institutul să poată face operațiuni mai estinsă, a decis în principiu să se mărească capitalul social al institutului prin o emisiune nouă de acții, stabilind ca normative următoarele dispozițiuni: 1. Să va mări capitalul social cu 30.000 fl. — prin o emisiune nouă de 600 de acții, care vor suna la nume, fiind valoarea nominală a unei acții de 50 fl. Valoarea acțiilor se va plăti astfel:

Rata	I. de 10 ⁰ / ₁₀₀ = 5 fl.	— de plătit în 1 August a. c.
» II. »	10 ⁰ / ₁₀₀ = 5 » — »	» » 1 Nov. a. c.
» III »	20 ⁰ / ₁₀₀ = 10 » — »	» » 1 Iunie 1891
» IV. »	20 ⁰ / ₁₀₀ = 10 » — »	» » 1 Nov. 1891
» V. »	20 ⁰ / ₁₀₀ = 10 » — »	» » 1 Iunie 1892.
» VI. »	20 ⁰ / ₁₀₀ = 10 » — »	» » 1 Nov. 1892.

100⁰/₁₀₀ = 50 fl. —

stându în voia fie-căruia a plăti valoarea acțiilor subscrise de-odată sau în rate mai puține. 2. Acționarii au cei dintâi dreptul de a subscrie acțiile din nou emise, iar pentru casul, că ele nu vor fi subscrise de acționari, direcțiunea este însărcinată a vinde acții și la neacționari. 3. Pentru eventualitatea, că vor fi și acționari noi, aceștia sunt îndatorați a plăti la subscriere 1 fl. ca taxă de înscriere și 1 fl. ca contribuire la fondul de rezervă existent al societății de fie-care acție subscrisă. 4. Acțiile nouă și respective ratele plătite vor participa la profitul curat în părți egale cu acțiile vechi, începând din ziua plății lor. 5. Afară de aceste, pentru noua emisiune rămân în valoare dispozițiunile cuprinse în statutele societății, în special cele cuprinse în §§. 8 — 14. Subscrisa direcțiune, aducându aceste la cunoștința p. t. publică, vine cu totă onoare a roga pe toți, care se interesază de această nouă întreprindere, a lua parte și la noua emisiune. Ratele plătite se vor cuita prin titluri provisorii, iar la plătime totală se vor libera acții originale.

Turda, 10 Iunie 1890.

Direcțiunea institutului de credit și economii
»Arieșana« din Turda.

Dr. Ratiu m. p. președinte; Ioan Petricășiu m. p.; Simeon P. Moldovanu m. p.; Ioan Mesaroșiu m. p.; Iosif Chioreanu m. p.; Dionisiu Șt. Șiluliu m. p., directoru executiv.

Convocare. Adunarea generală anuală a Reuniunii femeilor române selagiane este convocată pre 4 August st. n. 10 ore a. m. în comuna Săpuralu de sus. — Membrii Reuniunii și toți aceia, cari se interesază de cultura femeiei române, cu respectu sunt poștiți, să binevoiescă a participa la acea adunare generală.

Simleulu Silvaniei, la 29 Iunie 1890.

Clara Maniu
președintă.

A. Cosma.
secretariu.

Glume.

Raiu și iad. Ce-i susu e susu, ce-i josu e josu.
Ce-i mari au tote de prisosu,
Inse nimic
N'are celu micu.
Așa se vede este datu:
Numai progresu celui bogatu, —
Celui seracu:
Progresu de racu.

De giaba mai vorbim ceru!
Am deslegatu acestu misteriu:
E raiu candu ai
Și iadu, candu n'ai.

1890. Iunie.

Carol Scrob.

Curiôsă. — Numai acea mi-ar plăce să știu, că ore iubesc-me într'adeveru mirele meu?

— Las' că vei ști-o acușiu după săptămânile de micre, cându i-se va presenta și re plătime nota croitorului tău.

Epitafulu unui orologieru. Iată unu epitaflu compus după dorința unui orologieru la mörtea sa: „Aci zace într'o poziție orizontală corpulu orologierului N. . . Onorea fu resortulu realu alu vieții sale și prudența regulatoriulu faptelor lui. Mișcările sale fură totu-de-una măsurate, și temerea de Domneșu și iubirea de apröpelu fură neincetatu che-a conduitei sale. Elu își împărta atât de bine timpul, încatu orele pentru dinsulu se strecurau într'o sferă de plăcere și de mulțumiri, până cându lanțulu șileloru sale se sfârși la 70 de ani. Elu se duce cu speranța, că se va înfășoșo curățitu de ori ce imperfecțiune înaintea marelui orologieru alu »Universalu.«

Proba avocatului. Pe unu avocatulu i-lu întrébă unu amicü odată-ășa:
Pentru-ce intotu-de-una
ia-i procese domniata,
Care n'au de locu dreptate
șciindü chiar' c'o se le perđi?
— Ei amice, förte lesne.
đeu. te rogü ca să mă cređi,
Am perđutu mi de procese
ce le socoteamü de bune,
Incätü ađi nu șciü cu care
potü să facü ceva minune.